

Nove zmage v Rusiji, Italiji in na Pacifiku

Sovjetske čete prebile nemške linije v treh sektorjih leningradske fronte, ubile čez 20,000 sovražnikov in okupirale 160 vasi. Stalin naznanil veliko rusko zmago v bitkah na južni strani Oranienbauma. Oddelki osme britske armade prekoračili reko Garigliano in ustanovili nova mostišča. Stavanger, nemška baza na Norveškem, bombardiran iz zraka. Američani potopili tri japonske parnike pri Rabaulu.

London, 20. jan.—Rusi so danes okupirali mesto Novgorod, ki je sto milj južno od Leningrada in katero je bilo v nemških rokah od avgusta 1941.

Zavezniki stan v Alžiru. 20. jan.—Američani in Angleži so danes prodrli dve milj na zapadnem koncu italijanske fronte in okupirali Minturno ob apijski cesti.

Zavezniki stan na Novi Gvineji. 20. jan.—Zavezniki bombniki so potopili tri velike japonske parnike in poškodovali pet drugih ladij v Rabaulu na Novi Britaniji.

London, 20. jan.—Sovjetske čete so razbile najmočnejše trdnjave na svetu in prebile nemške linije od dvanaest do osemnajst milj globoko v treh sektorjih leningradske fronte, ubile čez 20,000 sovražnikov in okupirale čez 160 naselbin v petih dneh srčitih bitk, se glasi naznanilo iz Moskve.

Vojno poročilo, oddano po moskovski radiopostaji nekaj ur po Stalinovi odredbi dneva, ne pušča nobenega dvoma, da so rdeče armade začele največje ofenzive proti nemški oboroženi sili na severni fronti. Cilj te je popolno uničenje sovražnika in združitve nemških bojnih linij okrog Leningrada, kakor tudi počiščenje poti za prodiranje proti baltičkim državam.

Stalin je naznanil, da so Rusi porazili sedem nemških divizij, čez 100,000 vojakov, v bitkah na južni strani Oranienbauma, petnajst milj zapadno od Leningrada. Okupirali so utrjena mesta Krasnoje Selo, Ropio in Peterhof, poletno bivališče bivših ruskih carjev, ujeli več tisoč sovražnikov in zaplenili mnogo 16-palčnih topov, s katerimi so Nemci bombardirali Leningrad.

V drugi ofenzivi so Rusi prebili nemške linije na severni in zapadni strani Ilmenskega jezera in obkolili Novgorod, važno železniško križišče.

Železnico Novgorod-Leningrad so ruske kolone presekale v več krajih. Poveljniki ruske sile, ki operira na tej fronti, je general Ciril A. Meretkov.

Na fronti ob reki Volkov so Rusi zasedli Podberežje, 14 milj severovzhodno od Novgoroda, Vitko in Borki. Uradni komunikacije omenja ruske uspehe na drugih frontah. Armada, kateri poveljuje general Ivan C. Bagramjan, je zasedla več naselbin na severni strani Novosokolnikova, železniškega središča, 260 milj južno od Leningrada. V zapadni Ukrajini je v akciji armada Nikolaja F. Vatutina. Zasedla je Goco, 18 milj od Rovna, železniškega križišča v pokrajini stare Poljske.

Zavezniki stan v Alžiru. 20. jan.—Čete osme britske armade so prekoračile reko Garigliano in ustanovile nova mostišča v treh krajih, se glasi naznanilo. Čete so konsolidirale svoje pozicije na zapadni strani te reke in odbile nemške protinaskoke. Operacije čet podpirajo bojna letala z bombardiranjem nemških postojank. Reka Garigliano se izliva v Jadransko morje pri Gaeti, 80 milj južnovzhodno od Rima.

Ameriške in francoske čete so prodrle do nemške črte pri Cas-

sinu, kjer se odpira pot v Rim. Zdaj se pripravljajo za naskok na to mesto.

London, 20. jan.—Angleški bombniki so preleteli Severno morje in bombardirali Stavanger, nemško mornarično bazo na obali južnozaprane Norveške. Bombe, katere so vrgli, so razbile več vojaških objektov.

Letalski minister Archibald Sinclair je dejal v parlamentu, da so angleški letalci vrgli čez 6720 ton razstrelivnih in zažigalnih bomb na nemška mesta in industrijska središča od 1. do 18. januarja. Tarča bombardiranja iz zraka so bila mesta Berlin, Hamburg, Stettin in Brunswick.

Zavezniki stan na Novi Gvineji. 20. jan.—Ameriške torpedne letala in bombniki so bombardirali japonske ladje in parnike pri Rabaulu, Nova Britanija. Glavni stan generala Douglasa MacArthurja poroča, da so bombe zadele osem ladij in parnikov. Trije parniki so bili potopljeni in morda dva druga, ki sta bila v plamenih.

V spopadu v zraku nad Rabaulom so Američani sestrelili najmanj 18 japonskih letal, sami pa so izgubili 12 letal. V tem in prejšnjih navalih so Američani razbili 152 japonskih letal, izgubili pa so 32 letal.

Pearl Harbor, Havaji. 20. jan.—Ameriški bombniki so izvršili nov napad na japonske letalske baze na otoku Kusaie v Karolinski grupi, poroča glavni stan admirala Chesterja W. Nimitza. Ta otok je oddaljen 2850 milj od Pearl Harborja in 330 milj od otoka Ponapa, japonske baze in administracijskega centra za Karolinske otoke.

Hitler išče zavetje v Argentini?

Washington, D. C., 20. jan.—Državni tajnik Cordell Hull ni hotel ne zanikati in ne potrditi poročila, da nemški diktator Hitler išče zavetje v Argentini. Poročilo je objavil newyorški list World-Telegram. To trdi med drugim, da je bil državni departament opozorjen, da bo Hitler odpoval v Argentino, če bo njegov režim strmoglavljen. Dalje je bil opozorjen, da so Hitlerjevi agnetje podžgali revolucijo v Argentini v juniju preteklega leta proti vladi predsednika Castilla. Slednjega je nasledil general Ramirez.

Unija livarjev prekliča stavko

Seattle, Wash., 20. jan.—Unija livarjev, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je naznanila sklanjanje masnega shoda, na katerem bo razprava glede prekliča stavke v livarnah. Voditelji so izjavili, da so dobili zagotovilo od vojnega departamenta, da bo odredil zaslišanje o pritožbah livarjev, če bo stavka preklicana. Čez 20,000 delavcev je prizadetih v stavki.

Velika železniška nesreča v Franciji

London, 20. jan.—Radio Vichy poroča, da je bilo dvajset potnikov ubitih in 150 ranjenih, ko je vlak železnice Pau-Toulouse skočil iz tira in se razbil.

Amerika povečala produkcijo orožja

Rekord v železniškem prometu

Detroit, Mich., 20. jan.—Avto- in industrija, ki je bila preurejena za produkcijo tankov, oklopnih avtomobilov in drugih vojaških vozil, je dosegla stopnjo v proizvodnji, ki predstavlja pet milijard dolarjev letno, po izjavi, katero je podal Alvan Macauley, načelnik avto- in divizije odbora za vojno produkcijo. Če bo dovolj materiala na razpolago, bo industrija operirala na podlagi letne produkcije v vrednosti petnajst milijard dolarjev.

"To se lahko primerja produkciji 15,000,000 potniških avtomobilov in tovornih avtov," je rekel Macauley. "Število je skoro trikrat večje od letne produkcije avto- in divizije v najboljših letih pred izbruhom vojne. Produkcija se je skoro potrojila od japonskega napada na Pearl Harbor."

New York. 20. jan.—Ameriške železnice so posekale vse rekorde v prometu v zadnjih šestih mesecih. Tako je izjavil polkovnik A. R. Ginsburgh, uradnik biroja za zaloge vojnega departamenta, na konvenciji bratovščine železniških signalnikov.

V zadnjih šestih mesecih so železnice transportirale 5,260,000 vojakov, toda to število ne vključuje onih, ki so dobili dopuste. To je več od števila vojakov, ki so jih železnice transportirale v prvih petnajstih mesecih prve svetovne vojne.

Svet ADF obsodil konskripcijo

Poslal je telegram senatnemu odseku

Miami, Fla., 20. jan.—Člani ekskluzivnega sveta Ameriške delavske federacije, ki zborujejo v tem mestu, so poslali telegram senatnemu odseku za vojaške zadeve z zahtevu, naj se izreče proti načrtu konskripcije moških in žensk za dela v vojni industriji. Konskripcijo je predlagal predsednik Roosevelt v svoji poslanici kongresu, ko se je ponovno sestel v svojem zasedanju.

William Green, predsednik ADF, je dejal, da so bile kopije telegrama poslani vsem članom kongresa. Ta poudarja med drugim, da obvezno delo je v konfliktu z ameriški tradiciji o svobodi delavcev. Predloženi načrt temelji na zmotni domnevi, da bo, če ga kongres sprejme, preprečil stavke.

"Izkušnje v drugih državah, zlasti v Veliki Britaniji, ki ima jo zakone glede obveznega dela, so dokaz, da ti ne preprečijo stavk," je rekel Green. "V Veliki Britaniji je bilo v zadnjih dveh letih povprečno več stavk nego v Ameriki. Uverjen sem, da bo kongres upošteval naš nasvet in porazil načrt."

Poljska podmornica potopila tri nemške parnike

London, 20. jan.—Poljska podmornica Dzik je potopila tri nemške parnike na Egejskem morju, se glasi naznanilo. To dostavlja, da je ta podmornica potopila od maja doslej 18 osiščanih parnikov, katerih tonaža je znašala 48,500 ton.

RUSKI TISK NAPADA POLJSKO UBEŽNO VLADO

Moskva za vzpostavitev prijateljskih odnosov

EDEN PRIPOROČA STRPNOST

Moskva, 20. jan.—Magazin Vojna in delavski razred, glasilo ruskih uni, je objavil članek z ostri obzornost poljske ubožne vlade in deklaracijo, da bojkotira napore za vzpostavitev prijateljskih odnosov s sovjetsko Rusijo. Avtor članka je Nikolaj Baltiski.

Članek vsebuje obdolžitve, da je bila poljska vlada naklonjena Hitlerju pred izbruhom vojne in da je bila pripravljena za vstop v vojno na strani nacistične Nemčije, kar pa je postalo težavno, ker je Hitler odločil, da mora Poljska postati žrtev nacistične agresije, ne zaveznic Nemčije.

"Cilj sovjetske vlade je še vedno prijateljstvo med Poljsko in Rusijo na podlagi odnosov dobrega sosedsstva," pravi Baltiski. "Ta cilj je bil ponovno izražen v deklaraciji sovjetske vlade in ponudbi glede izravnave konflikta zaradi meje. Poljska ubožna vlada, ki ne reprezentira poljskega ljudstva, je demonstrirala, da je proti vzpostavitvi prijateljskih odnosov v interesu Poljske, kakor tudi v interesu kooperacije miroljubnih evropskih ljudstev."

Magazin je v drugem članku udaril po defetisti v Ameriki in Veliki Britaniji in zahteval čiščenje politične atmosfere, prežete s strupenimi plini, kakor tudi po italijanski vladi premijerja Badoglija, ker ni storila še nobenega koraka za likvidacijo fašističnih elementov v južni Italiji.

London, 20. jan.—Zunanji minister Anthony Eden je v svojem govoru v parlamentu priporočal poslancem strpnost v diskuzijah konflikta med poljsko ubožno vlado in sovjetsko Rusijo. "Ne verjamem, da bi diskuzija o tem delikatnem vprašanju v tem času omogočila izravnavo konflikta," je dejal. "Britska vlada, zlasti pa zunanji urad, posveča temu vprašanju vso pozornost, da prepriča poljsko vlado in Rusijo, da bo kavsanje, če se bo nadaljevalo, v škodo zaveznikom."

Reprezentant Bolivije zahteva izločitev nacijev

New York, 20. jan.—Dr. Enrique Lozada, reprezentant nove bolivajske vlade v Washingtonu, ki je prišla na krmilo po uspešnem puču, je zapretil z resignacijo, če ne bodo nacistični militaristični elementi izločeni iz vlade. "Slovesno izjavljam, da sleherni, ki delja proti Združenim narodom in zaveznikom, je izdajalec interesov vseh ljudstev v republikah zapadne hemisfere," je dejal. "Od svoje vlade bom zahteval potrebne garancije, in če jih ne bom dobil, bom resigniral."

Predsednik Venezuele v Washingtonu

Washington, D. C., 20. jan.—Isaias Medina Angarita, predsednik Venezuele, je včeraj dopel v to mesto z letalom. Na letališču so ga sprejeli in pozdravili državni tajnik Cordell Hull in drugi visoki uradniki. Z letališča se je odpeljal v Belo hišo, kjer je bil sinoči gost predsednika Roosevelta in njegove žene na banketu, ki mu je bil prirejen v počast. Doznavo se, da bo imel važne razgovore z Rooseveltom, Hullom in drugimi visokimi uradniki.

Domače vesti

Nov grob v Kenoshi
Kenosha, Wis.—Pred dnevi je tukaj umrl dobro znani rojak Jos. Zerovec, star 66 let in doma iz Predtrga pri Radovljici na Gorenjskem. Tukaj je bil 40 let in član društva 38 SNPJ je bil 30 let. Žena mu je umrla pred petimi meseci in enega sina je izgubil v sedanjih vojni. Sin je služil v mornarici in pogrešan je že poldrugo leto.

Novice iz Detroita
Detroit, Mich.—Na obisku pri svojih otrocih in tukajšnjih znanih je bila Mary Bernot iz Yala, Kans.—Pred nekaj tedni je umrl George Majerle, bivši star naseljenec v Calumetu, star 71 let in doma iz Dolja pri Poljanah v Beli Krajini. Zapustil je pet odraslih otrok.—Sam Saponja, član društva 121 SNPJ, je bil težko po bit v Flintu, Mich., pri avtni vožnji in leži v tamkajšnji bolnišnici Hurley. Frank Zorman, tudi član društva 121 SNPJ, je bolan na infuenci in leži v bolnišnici St. Mary's.

Vesti iz Penne
Pt. Marion, Pa.—Dne 11. jan. je tukaj umrl Andy Kravanja, star 65 let in doma iz Bovca na Goriškem. Deset let je bolehal na nadihu in revmatizmu. Živel je sam v Leckronu, Pa.

Vojak na dopustu
Sheldon, Wis.—Tony Divjak, prostak prvega razreda, ki služi strica Sama v vežbališču v Californiji, je bil od 15. do 19. januarja na dopustu pri očetu na farmi.

Glavni del Sofije v razvalinah

Bombe ubile čez 2500 ljudi

Istanbul, Turčija, 20. jan.—Potniki, ki so dospeli sem s prvim vlakom iz Sofije, glavnega mesta Bolgarije, po zavezniškem bombardiranju, so povedali, da so bombe razdejale glavni del mesta in ubile čez 2500 prebivalcev. Glavna železniška postaja je bila deloma porušena.

Potniki so povedali, da je nastala panika v Sofiji. Gasilska in policijska služba je bila dezorganizirana in policija ter gasilci so iskali zavetje pred bombami, namesto da bi gasili požare, ki so jih zmetle bombe. Več tisoč civilistov je zapustilo mesto.

Nemci so določili samo 50 bojnih letal za obrambo Sofije. V zadnjem zavezniškem napadu so bombe poškodovale nemško poslaništvo in porušile rezidenčno poslanika. Eno krilo poslopja bolgarskega zunanjega urada so bombe razdejale. Poslopja vojnega in notranjega ministra so bila tudi poškodovana. Vsa se nahajajo v središču mesta; le nekaj korakov stran od kraljeve palače.

Več mestnih predelov je še brez vode, plina in elektrike. Telefonski sistem je prenehal funkcionirati, ko so bombe porušile telefonsko centralo. Druga v Istanbul dospela poročila omenjajo bojazen Nemcev pred izkrcanjem ruskih čet v bolgarskih krajih ob Črnem morju. Veliko število nemških vojakov je koncentriranih v teh krajih.

Bolivija naglašala lojalnost napram zaveznikom

Laz Paz, Bolivija, 20. jan.—Vlada je naznanila, da bo imenovala direktorje za vse japonske firme v državi. Direktorje za nemške firme je imenovala že pred več meseci. Alfonso Finto, načelnik urada za informacije, je dejal, da je to nadaljnji dokaz, da je Bolivija lojalna Združenim narodom.

Partizani napadajo nemško divizijo

Zavezniki zadali udarce Nemcem na Jadranskem morju

London, 20. jan.—Jugoslovanski partizani v hribih nad dolino Vrhas v zapadni Bosni napadajo nemško motorno divizijo 400 vozil z vsemi razpoložljivimi topovi. Nemška kolona, poslana na pomoč motorni diviziji, je obtičala v snegu in blatu.

Partizani uporabljajo protiletalske topove in gorsko artiljerijo v napadih na Nemce. Poročilo trdi, da je to ena največjih bitk v Jugoslaviji.

Vest iz glavnega stana maršala Tita, poveljnika osvobodilne armade, pravi, da so Nemci zajeti v bližini Lipovaca, 35 milj severozapadno od Mostarja. To dostavlja, da je nemški feldmaršal Maximilian von Weichs poslal 12,000 vojakov, da reši motorno divizijo iz pasti. Srdite bitke med partizani in Nemci divjajo v zapadni Bosni od Glamoča do Mrkonjićegrada.

Alžir, Alžirija. 20. jan.—Britska in ameriška letalska sila sta zadali težke udarce nemški plovbi na Jadranskem morju ob črti, po kateri Titova armada dobiva orožje od zaveznikov. Britska obrežna ladja je torpedirala nemški parnik v bližini otoka Brača in napadla transport, na katerem so se nahajali nemški vojaki.

Britski letalci so metali bombe na nemške parnike ob dalmatinskem obrežju. Bombe so zadale nemški parnik v bližini otoka Ploče, 30 milj južnozaprano od Splita. Pomoči in železnice na tem otoku so bile tudi bombardirane iz zraka. Britska rusilica Grenville in Tyrian sta obstreljevala Rovinj v Istri.

Sodišče kaznovalo klavniško družbo

Chicago, Ill., 20. jan.—Federalni sodnik John P. Barnes je obsodil Empire Packing Co. na plačitev vsote \$96,025 zaradi kršenja regulacij urada za kontrolo cen. Sodišču je bila predložena evidenca, da je kompanija računala dva centa več za meso odjemalcem nego določeno regulacije. Korake proti kompaniji je podvzel krajevni urad administracije za kontrolo cen. Theodore E. Rein, odvetnik kompanije, je dejal, da bo vložil priziv proti odloku sodišča.

Gradnja letalskih baz v Angliji

London, 20. jan.—List Daily Telegraph poroča o gradnji novih letalskih baz v Angliji, ki bodo služile civilnemu letalstvu v vojni dobi. Prostori doleže zgrajenih baz krijejo 250,000 akrov zemlje. S teh baz upirajo angleška in ameriška letala navale na nemška mesta in industrijska središča ter nacistična oporišča v Franciji, Holandiji in drugih okupiranih državah. Angleški otoki so postali ogromna letalska baza.

Cistka v francoski armadi in mornarici

Alžir, Alžirija, 20. jan.—Odbor za osvoboditev Francije, kateremu načeljuje general Charles de Gaulle, je odredil čistko proti 1100 vojaškim in mornaričnim častnikom, ki so sodelovali z Lavalovo vlado in Nemci. Andre je Trocquer, vojni komisar, je naznanil, da je bilo že veliko število častnikov aretiranih in kaznovanih.

Kanadska policija prijela nemške ujetnike

Toronto, Kanada, 20. jan.—Kanadska policija na konjih je prijela štiri nemške vojne ujetnike, ki so zadnji teden pobegnili iz taborišča v gozdu v severnem delu province Ontario, v bližini železniške proge pri Hearstu.

FORMIRANJE FAŠISTIČNE STRANKE V ARGENTINI

Due kliki v borbi za kontrolo

POOSTRITEV CENZURE TISKA

Montevideo, Urugvaj, 20. jan.—Ustanovitev državne stranke v Argentini po vzorcu nacistične v Nemčiji in fašistične v Italiji je v programu vojaškega režima, kateremu načeljuje predsednik Ramirez. Odločitev zavisi od rešitve drugih vitalnih problemov, kakor tudi od borbe med vojaškimi častniki, vladajoče klike, ki se vrši za kulisami. Poučeni krogi trdijo, da nedavni razpust političnih strank, kakor tudi osiščanje naklonjene organizacije, je delo dveh vodilnih vojaških klik, ki tekmuje za kontrolo državnega aparata. Ta tekma bo morda zavrila agitacijo za ustanovitev državne stranke.

Izločitev političnih grup—radikalne, predstavnice srednjega sloja, konservativne, ki je podpirala prejšnjega predsednika Castilla, in socialistične—je rezultat naporov pristave polkovnika Enrika B. Gonzaleza, ministra za notranje zadeve. Ti so zavzeli stališče, da so vse korumpirane in brez poštenih voditeljev, čeprav so bile njihove aktivnosti omejene, parlament razpuščen in volitve preklicane.

Vodja druge grupe je polkovnik Juan Peron, načelnik biroja za delo in blaginjo. On je bil za reorganiziranje političnih strank in navidezno ohranitev form in metod demokracije. On skuša uveriti Združene narode, predvsem Ameriko, da je naklonjen demokraciji.

Razpust političnih strank, poostritev cenzure tiska in drugi ukrepi, katere je uveljavila vlada predsednika Ramirez, so ustvarili nov položaj. Argentinsko ljudstvo zdaj sploh nima besede v vodstvu in določanju smeri notranje in zunanje politike. Ramirez skuša uveriti ljudstvo, da je bila razpušitev političnih strank dobra stvar in v interesu dežele.

Nobenega izgleda ni, da bi se ljudstvo v sedanjih okolišnih moglo uspešno boriti proti močnim vojaškim klikom, ki vlada deželo.

Aretacija zarotnikov v Peruju

Puč proti vladi preprečen

Lima, Peru, 20. jan.—Vlada je naznanila, da je bilo več zarotnikov, agentov Nemčije in Japonske, ki so nameravali uprizoriti pronacistični puč pred tremi tedni, aretiranih. Nekateri izmed teh bodo deportirani. Vlada trdi, da so zarotniki podžgali protizidovske demonstracije z namenom, da zakrijejo svoje prevarne aktivnosti, v več perujskih mestih. Dalje trdi, da je dobila evidenco, da so zarotniki skovali načrt za navale na židovske trgovine.

Doznavo se, da so nemški in japonski agenti imeli zveze s prevarnimi elementi v Argentini, edini ameriški republik, ki še ni pretrgala diplomatskih odnosov z osiščem.

Amerika pošilja zdravila gerilcem

Kairo, Egipt, 20. jan.—Ameriški zdravniški oddelek poroča, da pošilja zavoje s krvno plazmo in zdravili gerilskim grupam v balkanskih državah. Največ zdravil dobi Titova osvobodilna armada v Jugoslaviji.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in menarčnih članov, ki se vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Žajfa, Mirna peč, Browder in drugo

Cleveland, O.—Kaj naj rečem o človeku, ki je vedno v javnosti in uči druge, kakšno politiko naj igra doma ali za tujino, sam pa še državljani ni. Lahko rečemo, da je teleban, da se ne briga za lasten dom ali pa je podoben onim pridigarjem, ki uče druge, kaj naj delajo, da pojdejo njihove duše v nebesa, svojim pa pripravljajo pot v pekel. Ne morem razumeti, zakaj bi se zamorec vedno pral in še druge najemal, da ga drgnejo s krtačo in žajfo, ko pa lahko ve, da ostane črn.

Če bi na primer jaz vprašal za zastopništvo kakšnega lista, bi storil zato, ker bi pričakoval, da kaj zaslužim od tega. Čudno bi pa bilo in tudi smešno, če bi pri tem zahteval od lista, kaj naj piše in kako naj piše, dasi sam nisem zmožen urejevanja lista — razen če bi od svoje klike dobil pomagala, ki ima znanje pri tem poslu, kakor na primer ima izkušnje s prevažanjem lista s trukom naš France Udovič v Chicago. Well, France, vprašanje nate. Ti se ne pritožuješ zoper naročnike Prosvete, da ti nagajajo. Rad bi izvedel od tebe, če katera vreča s Prosveto brca v tvojem truku. Veš, v tvojih poštnih vrečah so "kikarije" zadržane. Ali kaj ropožejo za tvojim hrbtom? In kaj praviš ti? Ali morda vpelješ: Mir na peč! (Tako se je drl berač, ki je ležal na klopi pri peči, ko je nekdo kopital na peči in od tega je prišla Mirna peč na Dolenjskem, kakor se glasi legenda.)

Veste, opravljanje tega ali onega dela se lahko razume na dvoje. Ali delaš za plačo zase ali pa brezplačno za narod. Ako grem med narod prodajati Adamčeve knjige in dobim dolar provizije od knjige, ne morem reči, da sem se žrtvoval za narod. Prav tako, če prodajam koledar in prejmem 30 procentov provizije, je to moja osebna zadeva in čemu bi potem zvonili, naj me ves svet ališ, koliko koledarjev sem prodal? Ali naj jaz oglašam, koliko dobrega sem že storil za narod, ker ga prevajam v "štrickari"? Narod plačuje za vojnjo deset centov. Kaj sem torej dosegel s tem? Nič — pač pa sem škodoval našim narodnim šuštarjem, ker sem prihranil narodu na podplatih in oni imajo manj dela in zaslužka. Kaj pravite k temu, Dacar, Urek, Žaubi, Mrzli-kar, Zabukovec, Zupancič in Zupan? To so naši čevljarji in joj meni, če me obtožijo sabotaže!

Bil sem zraven, ko se je neki Clevelandčan ponudil upravniku za zastopnika. Filip ga je enostavno odklonil rekoč: Ga že imamo in za dva je premalo polja. Saj veste, kaj vam včasih pravijo, kadar se vas boš naveliča: "Če ti ni prav, pusti! In čas bi bil, kajti tudi gl. tajnik se je že naveličal čitanja pritok, ki prihajajo pred vsako sejo gl. odbora, posebno onih pritok, ki niso tipkane in katere so spisane s kurjim peresom. Posledica teh večnih pritok je ravs in kavs — drugi, ki se nič

ne pritožujejo, so pa zdražbarji! Kar je preveč, ni niti s kruhom dobro. Smešno, kaj ne! V Pittsburghu za, v Metropoli proti!

Časi se spreminjajo po bliskovito. Kamerad Browder je danes za kapitaliste in kapitalistično vladno. Mi v Metropoli smo tudi za demokratsko-kapitalistične kandidate; imamo slovensko politično demokratsko stranko v naši wardi. Imamo tudi slovenski trgovski klub in čeprav oba stranka in klub, nič ne dasta za Sans, sta naša narodna in demokratsko orientirana — in kdo nam more kaj?

Smo za delavsko Sovjetsko unijo in partizane, doma v Metropoli smo pa za kapitalistične politike, ker jih naš narod hoče. Doma agitiramo za izvolitev naših voditeljev, ker jih smatramo za poštno in partizansko orientirane, čeprav se partizanov malo boje. Mi smo kot Browder, ki se spreminja s vremeni, kakor se spreminja Stalin. Jože je za delavce in za business, je za bizniške "človeke" in finančnike in kapitaliste. Tako so sedaj tudi komunisti. Na Kubi so se komunisti prelevili iz komunistov v socialne demokrate. Tako se bodo nazivali odslej. Nič čudnega ni, če zahtevamo od urednika Prosvete, naj za božjo voljo ne napada komunistov. Well, mister urednik, kar udaj se! Komunistov ni več — odšli so v "fox holes". Ostali so zdražbarji. Tale je zdražbar, ga vidiš? Kmalu bom odprl šolo za svoje prijatelje, da jih na lep in dostojen način poučim, kaj je "žajfar".

Frank Barbič, 53.

Vojna—vojna...

Bellingham, Wash.—Vojna, vojna—kdaj jo bo konec? Mislim, da ni hiše, v kateri ne bi govorili o vojni in poslušali vojne novice po radiu. Le zakaj so vojne—kdo jo je začel—kdo je kriv? Tako se sleherni vprašuje. In kako bo po vojni? Govorili so nam, da je vojna za demokracijo, proti avtokraciji in za odpravo vojne. Po radiu sem tudi slišal, da je ta vojna svetovna revolucija. Vojna malih zatiranih ljudi proti izkoriščevalcem? Kdo ve, kdo verjame? Zato pa mnogi gledajo na Rusijo, nekateri v upanju, drugi v strahu, češ, kaj bo, če ona zmagaja—civilizacija, svoboda, vera bo uničena...

Malo so se oddahnili, ko je Stalin razpustil tretjo internacionalo. Njegovi nasprotniki pa pravijo, da le spreminja—linijo. Naj bo temu tako ali tako, nihče še ni vsem ugodil in tudi nihče ne bo. Tudi noben človek ni popoln—brez napak. So tudi ljudje, ki pravijo, da vojne so bile in bodo. Ali se bodo ali ne, ne vem. Ljudje so različnih misli tudi o tej vojni. So tudi taki, ki ne dože Hitlerja kot glavnega krivca, marveč sistem, ki poraja take "človeke" in megalomaniake. In tak fanatik je postal tudi Hitler, ki si je nadel nalogo, da bo rešil svet pred — "židovskim imperializmom" in postavil nemški narod nad druge narode kot voditelja "novega reda".

Lani me je vprašal moj sodelavec v parku, kaj si mislim o vojni. "There is only one man who has served not only England, but in the long run America, too; and that man is our President Roosevelt," sem mu odgovoril. To vero imam še danes. Ni treba ponavljati, zakaj imam to vero, da Roosevelt ni rešil samo Anglije, marveč tudi Ameriko.

Kdor je zasledoval dogodke od leta do leta, odkar je Hitler prišel na krmilo, ve, da so ga razni imperialisti in sovražniki USSR podpirali samo zato, da bi napadel Rusijo. Samo malo so se zmotili, kajti on je imel v svojem načrtu, da spravi tudi njih imperij pod Nemčijo, ne samo Rusijo. Ni se pa motil Roosevelt! On je vse lepo s številkami in argumenti dokazal, da je Amerika v veliki nevarnosti, ako pade Anglija. Mnogi mu niso verjeli in mislili, da Amerika lahko ostane—nevtralna. Seveda so se pod to krinko skrivali tudi obojevalci Hitlerja in "apizarji" Chamberlainovega kova.

Ampak Roosevelt je energično nastopil po radiu proti vsem, ki so verjeli, da se Amerika lahko ubrani v slučaju napada, češ, da Hitler ne more zavzeti še angleškega otoka, ki je pri Doverju samo 18 milj od Francije. Roosevelt je marsikateremu "nevtralcu" odprl oči. Poslušali ga nismo samo v Ameriki, pač po vsem svetu, tudi v Rusiji. Mislim, da se je Stalinu gotovo dopadlo stališče Roosevelta. Mnogi so mu očitali (pred nacijskim napadom na Rusijo tudi komunisti), da je—"war monger." Ampak ni. On je predsednik vseh Američanov in je torej njegova dolžnost, ne samo naloga, da brani deželo.

Vprašanje je, ali bi se Amerika mogla ubraniti potem, ako bi padla Anglija in ako bi se Hitler odločil, da jo napade z ene strani, z druge pa Japonska. In kaj bi se zgodilo z Rusijo, je zelo kočljivo vprašanje. Lahko, da bi jo Hitler premagal z orožjem, ne pa duhovno, kajti Rusija je prevelika dežela in bi bilo preveč mongolskega naroda za Nemce. Bilo bi tako kot Japonska in Kitajska, katere ne more premagati iz istega vzroka—ker je prva premajhna in se utopi v kitajskem narodnem morju. Tako bi se tudi Nemci utopili v azijski Rusiji.

Tako vidimo, da je bila ameriška nevtralnost pred Pearl Harborjem precej naporna zadeva za Roosevelta. So pa v življenju slučajni, ki—"zamudijo ladjo." Hitler jo je zamudil, ker ni invadiriral Anglije čim prej po skrahanju Francije, ker takrat bi se ne mogla dolgo braniti. Drugič je napravil usodno napako, ker je invadiriral Rusijo. Takrat se je zapletel v mrežo, iz katere se ne bo nikoli izmotal. Preveč je bil zaverovan v svojo megalomanijo, ker je hotel zavladati vsemu svetu.

Ako bi bil bolj realist in manj fanatik, bi bil zavzel "srednjo" pot—se pobotal z onim, s katerim je napravil hinavsko pogodbo, kateri pa ni verjel ne Hitler, ne Stalin. Yes, če bi se bil zveljal s Stalinom v resničnem prijateljstvu, bi bil Hitler na konju. Seveda, malo bi moral popustiti v svojih grozodejstvih in danes bi bil vladar Evrope. Ampak fanatik se nikoli nič ne nauči—le takrat, ko pade, ampak takrat je že prepozno.

Taka je ta stvar. Ta vojna po

mojem mnenju ni imperialistična, vsaj zapadni kapitalisti se niso zanjo navduševali—izjema so le oni, ki so podpirali Hitlerja in v nacizmu videli rešitev kapitalizma. Je torej drugačna od prejšnjih vojn—vsaj zdaj mislimo tako.

Če gremo nazaj v zgodovino, vidimo vojne vsake sorte—verske vojne, vojne za kruh, navadno roparske vojne, vojne za razširjenje trgov in za podjarmljenje drugih ljudstev. Današnji kapitalizem je za profit, katerega nimajo nikoli dovolj. Hitler pa je fantaziral, da se ovekoveči za vse večne čase in da Nemci zakraljujejo vsemu svetu. Stalin pa je pokazal, da računa z razmerami, kakršne so. On ni idealist.

Današnji časi so drugačni kot so bili v dobi konjske vprege. Znanost je toliko napredovala, da ni treba nikomur trpeti pomanjkanja. To je že pokazala današnja vojna: zmoglost velikanske produkcije. Depresija je bila zato, ker je bilo pod sedanjim sistemom vsega preveč. In Rusija je odpravila ta sistem—za profit, kakor tudi tretjo internacionalo. Zdi se mi pa, da je razpustila kominternu iz taktične potoze. S tem je pokazala, da je za spravo z narodi, s katerimi je v zvezi proti skupnemu sovražniku. Vendar je še ostal dvom in tudi sumničanje glede poveljnega zbližanja.

Gotovo tudi Čang Kajšek in njegova žena, še nista na jasnem glede bodočnosti Hong Konga in drugih zapadnih kolonij na orientu. Kakšne korake zavzame Anglija in Amerika, sploh vse dežele, ki imajo kolonije na orientu? Brez dvoma bo Stalin dosegel bolj trdne vezi s Čang Kajškom, kajti to bo v interesu obeh dežel. In zato sem tudi v dopisu dne 4. jan. naredil pripombo, da sta Rusija in Kitajska na vzvodu sosed. Obe sta azijski, obe z velikim prebivalstvom, ki je v večini mongolskega plemena.

"Zapadna civilizacija," kapitalistično-demokratske dežele bodo morale paziti, kaj delajo. Izrabljanje in izkoriščanje kolonij po tej vojni zna užgati strahsen požar, ker v tem slučaju bi se vsa Indija in drugi orientalski narodi pridružili Kitajski in Rusiji. Gardien ima prav, ko pravi, da imperializem v svoji pohlepčnosti po bogastvu in moči lahko zanetijo rasno vojno.

Na teheranski konferenci so gotovo govorili o kolonijah. Kaj so zaključili, še ne vemo. Edino zavrnilo za preprenje vojne bi bila združitev vseh narodov v svetovni organizaciji, ki bi šla za tem, da se odpravi izkoriščanje narodov po narodih ali pri vatnih imperialistih in ako bi se vse vlade, močne in slabe podvrge mirni izravnavi konfliktov po svetovnem razsodišču, ne pa z orožjem.

George Gornik, 493.

Glas iz peči

Broughon, Pa.—Zdaj se dela povsod dobro, ker morajo delati vsi, moški, ženske in dekleta. Kar je nas starih, smo pa doma za pečjo, poslušamo radió in bgermo Prosveto in si s tem čas preganjamo. Ubogi sinovi pa trpijo. Moramo potpeti, kajti nič ne vemo, kdaj bo konec tega klavija. Nekateri pravijo, da bo še letos, v resnici pa menda nihče ne ve.

Čudno je to, da nekateri še danes hvalijo Hitlerja. Zakaj niso ostali v starem kraju, če je bilo tam tako dobro? Slovenci dobro napredujejo, ker imamo tudi zdravnika z "možganskimi medicinami." Well, možganske medicine bi bile potrebne marsikomu.

Frank Jankovich, 52.

So jedli polento in zidali

Nileas, O.—Naj povem, kako se je godilo nam vipavskim zidarjem v starem kraju. Po potresu v Ljubljani so hodili vipavski zidarji tja na delo čez polje, na zimo pa domov. Med zidarji je bilo tudi veliko Italijanov.

Takrat je bilo v Ljubljani tako pomanjkanje stanovanj, da so zidarji mojstri postavili velike barake na svojih dvoriščih, v katerih smo stanovali delavci, dokler nas ni zima pregnala. To je bilo življenje. Spomladni in v jeseni je bilo mraz, da je vse pokalo, poleti pa vroče, da se je vse cedilo.

Naj povem, kakšno so bila stanovanja znotraj. Ležišča so bila napravljena iz desk—dva čevlja

visoka, tri čevlje široka in pet čevljev dolga. Za posteljo smo imeli slamo, kakor tudi za zglay. Za odejo smo imeli samo eno tanko plahto. Vsa naša oprema je bila stara metla in svetilka—nobene mize, ne stolice, ne vode. Tako smo bili revni s pohištvo, vendar pa smo imeli toliko prijateljev, kadar smo se vlegli, da so se nas oprli in smo morali dostikrat vstati in se jič otresti. To se je ponavljalo tedensko za tedno, mesec za mesecem. Končno je nekdo iznašel orožje proti tem prijateljem—ali so bile prijateljice. Napravil si je štiri čevlje dolgo palico in predno se je ulegel, je za njo premlatil posteljo in se tako rešil tega mrčesa. Potem smo ga vsi posnemali.

Naj omenim tudi, kakšno hranimo imeli. Kuhinja je bila v prostorni baraki. Vse, kar je bilo v njej, je bil velik kotel, ki je držal 100 do 150 litrov. V tem kotlu se je kuhala polenta. Zraven kotla je bila šest čevljev dolga deska, na katero je naš kuhar položil polento, katero smo rezali s špago. Vsakdo je dobil kilo sira za teden dni. Polento s sirom smo jedli vsak dan dvakrat. Za zajtrk nam je kuhar prinesel na posteljo hlebec belega kruha, ki smo ga jedli med potjo, ko smo šli na delo.

Opoldne so šli zidarski učenci po polento s škafof, ki so ga nesli na glavi in pogrnjen z belim prtom. Za večerjo zopet polenta. Nekateri so si večerjo izboljšali, kakor tudi ob nedeljah. Ko smo prišli z dela, so morali učenci v trgovino po olje in ješiš, drugi pa po solato. To smo očistili in oprali in hajdi z njo v škafof. V eni roki polenta, v drugi pa solata. To je bil naš priboljšek k siru.

V nedeljo smo šli k prvi maši, potem pa na trg, kjer smo si kupili malo mesa, čežule in masti. Vsakdo si je tudi kupil trinoga ponvo, v kateri si je skuhal golaž za silo.

To je bilo izvrstno življenje. Z opeko in kamenjem smo morali delati deset ur na dan. Jutila je bilo tako vroče, da sem zbolel od te hrane. Šel sem k zdravniku, ki mi je nekaj napisal, kar sem nesel gospodu Nartigarju, ki je bil takrat "palir." Poklican sem bil "na karpet" pri Kraljici stavb in ki družbi. Vprašali so me, zakaj sem bolan in rekli, da preveč jem. Ni še preteklo mesec dni, ko je prišlo vprašanje, če se polenta odpravi. Mi smo bili za to, Italijani pa proti.

Joseph Coplč.

Oral v mladosti

Butte, Mont.—Nekje je zapisano: daj cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega. Koliko bo tebi ostalo za preživljanje, se ne vpraša, samo—daj. Tako so peli revnemu narodu v bivši Avstriji in Jugoslaviji.

Spominjam se, ko sem bil star komaj šest let, me je oče spravil iz postelje zgodaj zjutraj, da greva orat. Še napol zaspan sem šel z njim na polje, da pogonjamo voli. Oče je vpil name, kako gonim in mi metal kepe prsti v hrbet, češ, odrini kola, da bo plujal pravilno rezal. Tako smo se martrali vse leto na polju in v vinogradu od jutra do pozne noči. Ko smo spomladansko delo opravili, vse posejali in posadili in ko je vse prišlo ven, smo se veselili, da bomo v jeseni imeli vsega dovolj.

Po končanem delu zvečer, ko bi morali iti spat, je pa mačeta vzela rožni venec, molila naprosto dolgo, da smo vsi pospali oziroma bi, če nas ne bi mačeta dramila s pestjo. Tako smo časi delali za cesarja, zvečer pa dajali Bogu čast in slavo. Nam je ostalo, kakor je bila že letina. Če spomladni ni mraz uničil, je večkrat prišla suša ali toča, ki je vse uničila, tako da je ostal le kakšen klas ali grozd.

Ko smo krompir okopavali, je prišel pismošona in prinesel pismo od cesarja, da je treba davke plačati. Oče jamra, kako naj plača. Imeli smo par telikov, ki gna jih je na semenj; s skupnikom je plačal davke, nam otrokom pa kupil nekaj obleke. Ko je dozorelo žito in drugo, je prišel proš po biro, da se zadošči tudi Bogu. Pri nas so pobirali peniso in vino, kajti pri nas je bila pšenica klena in tudi vino dobro. Če je bila slaba letina, je oče jamral, da ne more dati bire, je proš dejal, naj plača pa

(Dalje na 3. strani.)

Kaj ni slovanofilstvo

Milan Medvešek, ki v današnji Prosveti piše o sporu med Rusijo in Poljsko, pravi med drugim: "Pred nekaj meseci sem napisal v tej koloni, da Slovenci, ki smo majhen narod, gledamo na Rusijo kot na veliko slovansko mater. Pa mi je nekdo zabrusil: 'Zakaj pa ne gledamo z istimi očmi na Poljsko?'"

Vprašanje o Poljski, ki mu ga je "nekdo zabrusil," je bilo vprašanje urednika Prosvete. To vprašanje je bilo popolnoma na mestu—kar danes potrjuje Milan sam, kajti v njegovi koloni ni ne sluha ne duha o kakšnem slovanstvu Poljakov in Rusov oziroma Ukrajincev, je pa cela vrsta razlogov, zakaj on gleda drugače na povjetske Ukrajince, kakor na poljske žlahčiče, dasi so zadnji prav tako Slovani kot so prvi.

S tem je Medvešek pokazal, da ni noben slovanofil ali panslovan, čeprav so njegove besede o "veliki slovanski materi" docela slovanofilske. Slovanofil ljubi enako vse Slovane in nič ne vpraša po stanovskih, političnih, socialnih, verskih itd. razlikah med njimi; slovanofilu so Slovani, vsi Slovani, prvi na svetu. Med Slovenci so nekoč bili takšni idealni slovanofili ali vseslovani, ki so peli slavo slovanstvu carju Rusije, velikemu batjuški (očka) vseh Slovanov. Napredni Slovenci so se pomahalni temu vseslovanstvu malikovalstvu in slovenski socialisti so se naravnost zgražali, saj so vedeli, da je takratni carski režim predstavljal največje tiranstvo na svetu.

Slovenski vseslovani, ki so bili doma najrobertejši nacionalisti, so peli slavo carizmu in "veliki slovanski materi Rusiji" do—ruske revolucije. Tedaj so treščili na glavo—malikovalstva je bilo konec. S padlim carjem je padlo tudi njihovo panslovanstvo. Potem je bilo nekaj let vse tiho. To so bila leta, ko so Lenin in tovariši v Moskvi javno zamahalni vsak spomin na "slovanstvo mater" in potegnili velik križ čez vsa slovanstva preteklost Rusije. Končno so uradno ime Rusije izpremenili v USSR. Z Leninom vred pa je umrla tudi revolucija in za Rusijo je prišla nova nacionalna doba. Slovanstvo Rusije so oživeli—internationalni komunisti v slovenskih deželah ne zato, ker ljubijo ruske in ukrajinske Slovane (saj so z mirno vestjo podpisali likvidacijo vseh onih Slovanov v Rusiji, ki jih neslovan Stalin ne ljubi), pač pa zato, da bo propaganda bolj vlekla.

Bratu Milanu Medvešku in vsem onim bratom, ki pravijo, da so socialisti in danes hejslovanijo, se to pogreto hejslovanstvo prav tako prišane, kakor prašču sedlo. Sami to čutijo in lahko vedo, posebno oni, ki so nekoliko izobraženi. Nekdanji slovenski hejslovanec so bili bolj iskreni, ker so verjeli v svoje vseslovanstvo in lomili so vratove enako pred aliko carja, kakor pred aliko arškega kralja, črnogorskega kneza in poljskih žlahčičev—vsi ti so jim bili hejslovanji. Našim novim hejslovancom pa je na čelu zapisano, da so farizeji, da se potvarjajo. Saj očitno pravijo, da ne dajo počenega fیکا za vse one poljske Slovane, ki se upirajo neslovanu Stalinu; ne dajo govna za vse one slovenske, hrvaške in srbske Slovane, ki ne kadijo Titu. Po njihovi logiki so Slovani edino oni, ki kadijo neslovanu Stalinu. Pečverzo je to, skoro psihopatsko!

Vsaj oni naši hejslovanec, ki so nekoliko izobraženi, bi morali vedeti, da je "velika slovanska mati" tudi v poeziji nesmisel. Slovanke matere ni nikjer, kakor ni očeta. Slovanaki narodi, mali in veliki, so si le bratje. Rusija tudi ni docela slovanska, temveč cel kupček različnih narodov in plemen, ki govorijo okrog 60 jezikov in narečij. In ta mešanica naj bo slovanska mati! Slovenski pesnik, ki je to pel, pred sto leti, se je manj smešil, kakor se danes smeji naši oboževalec sovjetov, kadar si ovijajo glavo s slovanško pečo. Ne morejo se pokriti, da se ne bi izdali, kaj so—ne slovanofili, niti rusofili, marveč le stalinoofili!

Ker imamo svobodo tiska in govora, lahko razpravljamo o vseh vprašanjih in problemih sveta. Nihče nam ne brani tega. Kljub temu, da bi se morali ameriški Slovenci najprvo zanimati za Ameriko in potem za probleme naše stare domovine—katerih je bogme dovolj—se lahko zanimamo v svojih listih tudi za rusko-poljski spor zaradi meje. Tega spora mi ne bomo rešili, vzlic temu lahko rečemo svoje.

Želja uredništva Prosvete je, da o tem sporu in vsakem drugem sporu razpravljamo demokratsko, objektivno. Priznajmo, da je nekoliko resnice in nekoliko krivde na obeh straneh. Res je, da so si Poljaki po zadnji vojni s silo prisvojili velik kos ukrajinskega in beloruskega ozemlja, do katerega nimajo nobene pravice, res pa je tudi to, da ta krivica ne bo poravnana z aneksijo nemškega ozemlja po Poljakih, kakor svetujejo v Moskvi. Res je, da so Poljaki imeli reakcionarne režime, ki so delali krivico Čehom v kritični uri, nič manj krivičen pa ni bil nastop sovjetov, ki so sunili Poljake, ko je ležala krvaveča na tleh. Tisti famozni pakt s Hitlerjem se ne pojasnjuje tako enostavno, kakor ga pojasnjuje Milan Medvešek. Saj še nismo pozabili, kako je bilo! Če smo demokratski, moramo pogledati na obe strani, če hočemo soditi pravice.

Medvešek pravi, da bodo Poljaki v bodoče morali kooperirati s sovjeti. To se pravi med drugim, da se bodo morali vladati tako, kekor bo Moskva hotela—da bodo morali biti lutke sovjetov. To je v velikem protislovju z Atlantskim čarterjem in z zaključki moskovske in teheranske konference, kolikor so nam ti zaključki znani. Na podlagi zaključkov moskovske in teheranske konference, kolikor so bili objavljeni, ne bo imela besede o drugih narodih sazno Rusija, temveč jo bosta imeli tudi Anglija in Amerika. Rusija ne bo sama osvobodila Poljakov iz Hitlerjevih krempljev. Pri tem sodelujeta tudi Amerika in Anglija.—J. M.

Kitajski vojaki, ki so bili dodeljeni sovetski oboroženi sili v Indiji, na pobodo.

Zapisnik seje izvršnega odbora 4. dec. 1943

(Nadaljevanje in konec.)

Točna pojasnila je treba pridobiti v naših listih in te pridobiti, da bodo resnično sodelovali. Drugače bo treba misliti na svoj lasten list.

Brat Kužel pojasni, da je SANS že takorekoč pričel izdajati svoje biljetine, ki sicer nimajo imena, vključujejo pa vse važnejše predmete, katerim tednik niso posvetili tiste važnosti, ki jo zasluži. Ponatisnjena je bila Vidmarjeva izjava, spomenica Sovjetski vladi, zapisnik seje 21. avgusta in nekaj letakov že preje. Več stvari bo natisnjenih ali mimeografiranih ta mesec.

Brat Kristan dostavlja, da bi se tem letakom in okrožnicam dala še glava in pa zaporedna številka, pa bodo služili v isti namen kot redni biljetini. Glede trditve, da so partizani sami komunisti, pa je treba nekaj storiti. De Luče, ki je obiskal partizansko Jugoslavijo, ni v svojih člankih zapisal, da so partizani komunisti, pač pa da je bilo mnogo voditeljev komunistično šolanih. Za razmere v Jugoslaviji to ni nič izrednega ali čudnega. Drugače pa partizani izvajajo demokracijo kjer koli preženejo sovražnika. Delati moramo na tem, da se našim ljudem tukaj enkrat vendar oči odpro. Govori se med nami veliko o skupnem delovanju, dokler zmaga ni izvojevana in da o preureditvah govorimo po tej zmagi. Toda to je tisti trik, ki je bil rabljen med prvo svetovno vojno in kateremu smo nasledili, potem pa vse izgubili. Narod doma se tudi ne da zapeljati in je vzel reševanje svoje bodočnosti v svoje roke. V svoji izjavi so jasno povedali, kaj je njih namen. Tam svoj program že izvajajo. V vseh krajih, ki jih zasedajo, razpišejo volitve in ovirajo od belgajske vlade postavljene uradnike. Nad 60% oficirjev bivše jugoslovanske armade se je pridružio partizanom, oziroma Narodni osvobodilni armadi. Zavezniki še vedno obema strankama v Jugoslaviji odpirajo vrata v nadi, da se zedinita, toda nobenega dvoma ni več, da korakoma zaključujejo vsako priznanje in vsak stik s Mihajlovičem. Priča temu nam je izjava angleškega generala Wilsona, ki je četnike javno pozval, da prenehajo kooperirati z nacisti, sicer bodo smatrani za ljudske izdajalce in sovražnike Združenih narodov. Tudi komunikacije v listih, komentarji člankarjev in razprave po radiu nedvomno kažejo, kam piše veter. SANSove izjave bodo morale biti pisane v istem smislu.

Brat Rogelj dodaja, da skoraj dnevno posluša kratkovalske oddaje v Evropi, Afriki in drugam in že šest tednov poročila o Jugoslaviji ne omenjajo drugega kot čudovit odpor osvobodilne fronte.

Brat Kužel omenja depeshe o bitkah med nacisti in partizani pri Rakeku; kažejo, da zavezniški oficirji sodelujejo v teh bojih. Nedvomno partizane tudi zakladajo z municijo in drugimi vojnimi potrebščinami.

Brat Calkar smatra silno potrebno poudariti dejstvo, da v Jugoslaviji sedaj ni tiste stroge opredeljenosti, ki je obstajala pred leti in da vse politične stranke brez ozira na razna prepričanja sodelujejo v političnem in odpornem delu. Naš narod tukaj pa nekelementi še vedno strašijo s komunizmom. Še celo duhovniki, ki čutijo z narodom, sodelujejo doma in osvobodilni armadi pomagajo.

Sestra Prisland vpraša predsednika, če se mu vidi pravilno, da se mi, kot ameriški državljani, tako močno postavljamo na stran partizanov. Narodni kongres je bil v tem nevtralen, od nas se pa sedaj želi, da bi podprli neko novo vlado.

Predsednik Kristan odgovori, da je v kongresnih resolucijah jasno povedano, kaj so želje slovenskih Amerikancev: Združena Slovenija, nova, demokracija, federativna Jugoslavija, ki naj bo priključena, če mogoče, balkanski federaciji. Danes ni več nobenega dvoma, da partizani resnično ustvarjajo zedinjeno, demokracijsko Slovenijo, zedinjeno in demokracijsko Hrvaško, ravno tako Srbijo, Črno goro, druge dele Jugoslavije, ki so vsi zastopani v Narodnem protifašističnem osvobodilnem veču. Potrdila o tem imamo iz mnogih virov, vključno od poročevalca De Lučja. Če partizani vse to delajo, tedaj pač že izvajajo tudi naš program in naša naloga je podpirati jih. Stara jugoslovanska vlada se bori za obstoj starih razmer, torej proti principom, ki so vse bistvo naših resolucij. Te vlade mi ne moremo in ne smemo podpirati. Kaj drugače nam še preostaja? Da so partizani važen in resen pojav, je priznal davno že Draža Mihajlovič sam, ko je prošil vlado v Londonu, da vzame takojšnje korake za odpravo razpora v Jugoslaviji. "Ako Boga znate, pomozite!" Boj reakcije je naperjen proti "novemu redu" in radi tega strašijo vernike s komunizmom; ne bojte se, da bi vera bila uničena, kajti poročila iz Slovenije dokazujejo, da se sedaj tam cerkve bolj polne kot kedaj poprej. Gre pa za ohranitev kapitalizma in političnega vodstva in v ta namen izrabljajo vse mogoče načine, da ljudi preplašijo, vključno komunistični bavev in svarilo o uničenju vere in cerkve. Osebnost se nikoli nisem strinjal s komunizmom kot se je razvijal v nekdanji Rusiji. Vedno sem bolj govoril proti raznim postavam in ukrepom, ki so bile bolj protikomunistične kot pa komunisti sami. Jaz se bom vedno zavzel za vsakega, komur se krivica godi, pa naj bo to komunist ali pa največji katolik. To pa še ne pomeni, da sem prepričanja prvega ali drugega. Pravoslavna cerkev v Rusiji in Srbiji je vedno izrabljala svojo moč v prid reakcije, odgovorna je bila v veliki meri, če ne največ, za nepismenost, izrabljanja je bila v protikulturne in protipolitične namene. Tudi v Rusiji so sedaj cerkve bolj natrane kot kdaj poprej. Nedavno smo videli sliko Koscusičkijeve divizije v Rusiji, ko je prisegala vprico duhovnika, kakor tudi sliko, ki kaže skupno obhajilo. Kar se Jugoslavije tiče, je zame merodajno to, kar je izrečeno v njeni izjavi glede odločanja svojebodnega ljudstva o svoji bodočnosti: "Po osvoboditvi bo o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločeval slovenski narod sam." To je tudi v našem programu, torej se ga ne bojim podpirati, kakor tudi tiste ljudi, ki se borijo za ta program.

Brat Kužel doda, da je jugoslovansko ljudstvo zapisano na odličnem mestu pri sovjetski Rusiji; vzroka sta dva: upor jugoslovanskega ljudstva proti Pavlovi vladi, ki je podpisala Hitlerjev pakt, je prisilil firerja, da je poslal svojo oboroženo silo na Balkan in s tem je izgubil dva meseca časa. Rusijo je napadel šele junija. Če bi jo napadel v aprilu, bi najbrž zasedel vso evropsko Rusijo. Tako ga pa je zima prehitela pred Moskvo in Leningradom. Jugoslovani so mu torej prekrizali račun, Rusija pa je dobila potreben čas za boljšo pripravo. Drugi vzrok pa je jugoslovansko partizanstvo, ki je držalo nacistične horde zaposlene v Jugoslaviji, namesto da bi se borile proti sovjetom. Radi tega Rusija danes podpira osvobodilno fronto in njen program in če se je na konferenci v Moskvi reševalo tudi vprašanje bodočnosti Jugoslavije, tedaj ni v Moskvi zagovarjal narodno antifašistično osvobodilno armado.

V svrhu večje propagande je zaključeno natisniti v obliki brošure tudi zapisnika novembra in te se je in jo razposlali vsem poročilnicam in članom vseh SANSovih odborov.

Predsednik Kristan tudi sporoči, da je v smislu zaključka novembra seje pisal gospodoma Omanu in Urankarju. Obvestil ju je o sprejemu odstopa iz našega odbora in izrazil sožalje o njunem koraku. Izrazil je tudi željo in upanje, da se v bližnji bodočnosti zopet povrtna v naše vrste, da skupno korakamo po poti, ki jo je začrtal narodni kongres.

S tem je dnevni red izrpan in predsednik zaključil sejo ob dveh popoldne.

ETBIN KRISTAN, predsednik. MIRKO G. KUHEL, zapisnikar.

Lillian Turner, predsednica posebnega sveta unije ADF, pregleduje seznam cen v neki trgovini v Danverju, Colo.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

v denarju. Kako naj plača, če ni denarja. Ampak gospodje niso gledali na to. Cesarju in Bogu mora biti zadoščeno, čeprav je družina lačna in raztrgana.

Vidite, to so tiste ptice, ki ne orjejo, ne sejejo, pa vseeno dobijo žive, seveda na račun kmetov in delavca. Če bi kmet ne orl in sejal, bi se tudi božjim in cesarskim služabnikom slabo gojilo. Torej šest dni se mučijo, sedmi dan pa v hram božji, da se zahvališ stvarniku za vse dobro in slabo. Tam ti pa pojejo oni, ki ne sejejo, ne žanjejo, da si grešnik, da te zato tepe šiba božja in te strašijo s peklom in hudicem. Tako imajo vse lepo urejeno, da dobro žive na račun revnega in nevednega ljudstva.

Anton Zugel.

Odmev povesti starega naseljence

Verona, Pa.—Imam eno željo in tudi prošnjo na naše glavne uradnike, da bi ponatisnili "Izkušnje starega naseljence" v knjigi ali pa v Družinskem koledarju za leto 1945. Mislim, da bi vsak rojak rad kupil to knjigo ali koledar s to povestjo.

Bilo bi škoda, če bi ta povest ostala mrtva in zapuščena. Tako velike ljubezni dveh src in tako plemenitih in razumnih staršev kot so bili od Rožice, oboje je velika redkost. Oni niso gledali na bogatega ženina, ne na njegovo narodnost. Njih želja je bila le, da oseči svojo hčerko. Zato prosim še enkrat glavne uradnike, naj poskrbe, da dobimo to povest v knjigi ali koledarju in če mogoče še razširjeno. Današnja mladina ne bi prenesla toliko gorja kot sta ga ta starček in njegova Rožica, zato je tudi toliko razporok.

Ko sem bila stara 16 let, sem se tudi jaz v starem kraju zlagala v fanta, ki je hodil k nam v službo in nadomestoval očeta. Moj oče je bil železniški čuvaj in je šel večkrat v topline ali kam drugam, midva s fantom sva se pa zaljubljeno pogledovala. To so opazili tudi moji starši in moj oče pravi ob priliki fantovega očeta, da se imava rada in da bi bila lahko srečna. Fantov oče pa pravi, ko bo njegov sin godan za ženitev, bo on gledal, da bo sin dobil tako nevesto, da bo on imel kam palico prisloniti.

Moj oče res ni bil bogat. Imel je majhno hišo in malo zemlje, denarja pa je imel toliko, da je izsolal dva sinova, da prideta do lažjega kruha, tretjega sina pa je izučil za kolarja. Ko je moj oče povedal mami, kaj je rekel fantov oče, nato pa mi je mami vse povedala, sem si mislila, da nečem, da bi se oče in sin prepirala. Slišam daleč od doma v službo k nekemu advokatu. Tam sem bila šest mesecev, nakar mi oče piše, naj pridem domov, da bova šli s poročeno sestro v Ameriko, kajti on vidi, da se države pripravljajo na vojno. To je bilo leta 1913.

Moja sestra je imela malo punčko, o kateri je zdravnik rekel, da mogoče ne bo mogla v nama v Ameriko, ker je bila polna mozolčkov. Moj oče je urenil tako, če bi bila punčka slučajno poslana domov, bi se z njo

jaz vrnila, sestra bi šla pa naprej v Ameriko k svojemu možu, ker on je bil že tukaj. Ampak smo šle vse tri srečno skozi zdravniške preiskave.

Tako sem prišla v to deželo in sem še danes hvaležna očetu, ker je tako fino in fineto uredil. S tistim fantom sva si še naprej dopisovala in si pošiljala pozdrave. On je moral v svetovno vojno, iz katere je prišel domov z leseno nogo. Potem se je poročil z dekletom iz male bajte—tista sirota že od rojstva ni bila preveč brihtne pameti. Potem sem si večkrat želela, da bi videla njegovega očeta in ga vprašala, ali mu je več za sinovo srečo ali bogastvo. Dejala bi mu, kar je iskal, to je dobil. Taki so starši, ki nimajo razuma.

Na novega leta dan smo pri nas imeli veselico, namreč tri družstva skupaj: št. 216 SNPJ in 602 in 770 SHZ. Sodeloval je tudi odbor našega Doma. Kot sem slišala, se je veselica dobro obnesla. Preostanek gre za pomoč Jugoslaviji. Hvala sestri Sofiji Sobotini in Mary Buršič, ki sta s podpisano vred tako pridno pomagali v kuhinji.

Pri društvu 216 SNPJ so ostali večina stari odborniki. Društvo napreduje še precej dobro. Naša članica Johana Mikelič je začela postati ameriška državljanka. Za priči sta ji bili Johana Komorec in Zora Dougan, vse tri članice društva 216. Cestitke!

Brate in sestre bi prosila, da bi se boljše udeleževali društvenih sej. Sedaj smo večinoma vedno eni in tisti na seji. Če bi bilo nas več, bi tudi lahko kaj naredili. Možem danes seveda ni za mere, ker morajo tako delati. Bi se pa članice toliko lažje udeleževale sej in pripomogle k boljšemu uspehu za društvo in jednoto. Sama imam dosti dela in skrbi, kajti sem mati in oče obenem. Imam sina pri vojakih že 22 mesecev; on je sicer še tukaj, toda ima težke vaje, ker je pri fantineriji in korpalu. Dva sinova sta še doma. Imam tudi poročeno hčer, čije mož bo moral iti v bližnji bodočnosti k vojakom, ker imata samo eno hčerko.

Vse to pustim in zbežim na seje, katerih se redno udeležujem. V tem vojnem času moramo me moške nadomeščati.

Zimo imamo zelo lepo in suho—še preveč suho in se bojim, da ne bo dobro za zemljo, kajti vsa stvar hoče imeti svoje. Imam nekaj kokoši, ki zmira pridno ležejo jajca, ker je vreme tako milo.

Zora Dougan, blagajnica društva 216.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdala svojo publikacijo in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nihakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vse organizacije ima običajno svoje glasilo. Torej agitacijski dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in tih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

4 WARLOW
Leti Ali
BACK THE ATTACK

Od časa do časa

Poroča in komentira
Milan Medvesek

Naši slovanski bratje Poljaki zopet vrše velikansko propagando proti hrabrim Rusom. Zdaj gre zaradi mej. Rdeča armada je namreč prestopila nekdanjo staro mejo in Poljaki so zagnali silovit krik po vsem svetu, češ, da morajo Rusi podati izjavo, da ne mislijo priključiti zapadne Ukrajine k Sovjetski uniji. Seveda, Rusi, ki se tepejo na življenje in smrt, ki z vsakim dnem huje udarjajo po Nemcih, niso posebno sprejemljivi za želje poljskih žlahtičev, ki v Londonu in Washingtonu na gorkem sede ter kujejo intrige proti sovjetom. "Mi zahtevamo stare meje!" kriče, obenem pa širijo propagando, da so Rusi prav tako slabi kot Nemci. Tudi clelandski Poljaki protestirajo proti Rusom in nekateri celo besedičijo, da pride dan, ko bodo Rusi pošteno nakresali.

Zapadna Ukrajina ali vzhodna Poljska, kakor Poljaki imenujejo ta del Ukrajine in Bele Rusije, je spadala mnogo stoletij pod Rusijo. Leta 1919 je celo zavezniška komisija, ki je bila nastanjena Poljaki in ne Rusiji, priznala ta del Ukrajine in Bele Rusije sovjetski uniji. Toda Poljaki niso bili zadovoljni s takozvano Curzonovo linijo ter so v dnevih, ko je bila Rusija silno oslajljena od civilne vojne, napadli sovjetne in jih prisilili, da so jim odstopili zapadni del Ukrajine in Bele Rusije.

Leta 1939, ko so Nemci vdrl v Poljsko in jo v nekaj dneh premagali, so Rusi izrabili priliko in zavzeli tisti del Poljske, ki je bil faktično njihov. Potem so Rusi zopet izgubili ta del zemlje, a zdaj, ko tirajo pred seboj nemške horde in osvobojajo vas za vasjo, mesto za mestom, pa poljski žlahtiči zahtevajo, da sovjeti osvobodijo zapadno Ukrajino za njih, ki na gorkem sede, če pa ne, potem si naj sovjeti pripišejo posledice sami sebi.

Seveda, sovjeti, ki so premagali najmočnejšo armado na svetu, se prav nič ne boje Poljakov.

Ukrajinci in Beli Rusi, ki žive v teh spornih krajih, nimajo kaj izgubiti, če pridejo zopet pod Rusijo, oziroma če jih združijo z ostalimi Ukrajinci, kajti pod poljsko vlado se jim ni nič posebnega dobro gojilo. Medtem ko je Ukrajina v družini sovjetskih republik cvetela v vseh oziirih, v kulturi in gospodarstvu, v industriji in modernem kmetijstvu, je poljska Ukrajina ostala tam, kje je bila pod carsko Rusijo. In Poljaki so ves čas zatirali druge narodnosti v teh krajih, zlasti pa žide.

Pred nekaj meseci sem napisal v tej koloni, da Slovenci, ki smo majhen narod, gledamo na Rusijo kot na veliko slovansko mater. Pa mi je nekdo zabrusil: "Zakaj pa ne gledamo z istimi očmi na Poljsko?"

Nič nisem odgovoril na tiste besede, a pred očmi mi je stala zgodovina Poljske po prvi svetovni vojni. Ves čas so se obnašali silno arogantno in hoteli biti velenila v vseh oziirih. A ne samo to: dosledno so intrigirali proti Čehom in Rusom. In potem je prišlo do druge svetovne krize. Nemci so se pripravljali osvojiti Evropo. Rusi so mrzlično iskali zaveznikov, da bi skupno udarili na Nemce, dokler ne bi bilo prepozno. Poljaki pa niso hoteli nič slišati o kakšni zvezi z Rusijo in bili so zelo prijateljski s Hitlerjem. Potem je prišlo do aktualne krize. Nemci so čakali na meji Čehoslovaške. Rusi so hoteli iti Čehom na pomoč, a Poljaki so odgovorili, da ruska armada ne sme prestopiti poljske meje. Čehoslovaška je padla pod sekro nacističnih rabljev, a bratje Poljaki so jo ob istem času napadli in prav tako Litvinsko.

Ta čin ni bil nič hraber in nič slovanski. A tragedija je kmalu zadela tudi njo. Hitler je prišel rogoviliti proti Poljski, dasiravno jo je hvalil pred čehoslovaško krizo. Toda preden je bila napadena Poljska, je Rusija še enkrat skušala pridobiti Anglijo, Francijo in Poljsko za skupen nastop proti Nemčiji. Maršal Verolov je predlagal angleški in francoski komisiji, da v primeru, da Hitler napade Poljsko, so sovjeti pripravljeni napa-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2837-39 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT GANKAR, gl. predsednik	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TRGAR, gl. pomočnik tajnika	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISSEK, tajnik bol. odd.	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VROVNIK, direkt. mlad. oddel.	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedstva

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal Pa.

CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik 3387 W. 65th St., Cleveland 2, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULNAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.

JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.

RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.

JOHN SPILLER, četrto okrožje 3919 Randall St., St. Louis 7, Mo.

IRBULA AMBROICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

EDWARD TOMSIC, šesto okrožje 223 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 233 E. 131st St., Cleveland 16, Ohio

VINCENT GANKAR 2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

F. A. VIDER 2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

MIRKO G. KUHEL 2837 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

JACOB RUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

DONALD J. LOTICH 1507 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.

RUDOLPH LISCH 700 E. 290th St., Euclid 17, O.

Povosni odbor

ANTON BRULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas

FRANK VSTARICH 315 Toner St., Lumberton, Pa.

FRANK BABIC 18611 Muskota Ave., Cleveland 19, Ohio

ANDREW VIDICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.

JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 185th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK EATZ, predsednik 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

MILAN MEDVESK 15013 Upton Ave., Cleveland 16, Ohio

ANDREW GRUM 17188 Snowden, Detroit 31, Mich.

JOHN CLIP 221 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

FRED MALOGAI 25 Westlock Ave., Peru, Ill.

Glavni uredniki

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

sti Nemčijo z dvema armadama: z eno vzhodno Prusijo, a z drugo srednjo Nemčijo. Toda slednja armada bi morala dobiti prehod čez južno Poljsko. Poljska vlada, katero je vodil zloglasni prijatelj Hitlerja polkovnik Beck, je odgovorila arogantno, da predloga ne sprejme pod nobenim pogojem, da ne mara sovjetske pomoči in da se je pripravljena sama spoprijeti s Hitlerjem!

Če je kaj dalo korajžo Hitlerju za napad na Poljsko, je dal ta odgovor poljske vlade Rusiji. A obenem pa je ta odgovor dal povod Rusiji, da je sklenila tisti začasni pakt med Nemčijo in Rusijo.

Poljska, ki so ji vladali biokratje in urednjevalski žlahtiči, je bila premagana v 18 dneh. Ker pa je ob istem času vkorakala rdeča armada v Poljsko in zavzela zapadno Ukrajino, ki so jo Poljaki leta 1920 izpuliili Rusom, Poljaki še danes govorijo, da bi Hitler ne mogel premagati Poljske, če ne bi bila napadena ob istem času od rdeče armade. Toda resnica je, da so Poljaki bili še skoro popolnoma premagani, ko je prestopila rdeča armada poljsko mejo.

V preteklosti je slovenska nesloga tepla Slovane. Ali bo tudi ta najnovejša škodovala Slovanom, oziroma ali se bodo tujei tudi s to slovansko neslogo okoristili? Najbrže se ne bodo mogli. A to zato ne, ker je danes Rusija tako močna in bo v bodočnosti celo veliko bolj, da ji ta spor ne bo škodoval. Poljaki se pa bodo morali pokoriti in lepo složno živeti a svojo veliko slovansko sosedo Rusijo. In ne samo Poljaki. Vse države, ki meje na Rusijo, bodo morale kooperirati z njo. Tisti časi, ko so ruske sosede intrigirale proti Rusiji, so najbrže za zmirom minili. A zapadna Ukrajina in zapadni del Bele Rusije pa pride čisto gotovo nazaj pod Rusijo.

Enominutni govor v kampanji četrttega vojnega posojila

GOVORNIK: Vzemite katerega koli farmerskega mladika s katere koli farne in obklicite ga v uniformo—in bojeval se bo kot lev povsod, kjer so boji. Obenem pa bo sanjal, kaj bo dalal, ko se zopet povrne nazaj na svoja polja in k svojcem, ki jih ljubi. Dvoje dolžnosti imamo napram temu mladniku. Baš zdaj o priliki četrttega vojnega posojila moramo podpreti vojno, in sicer s tem: da nakupimo toliko vojnih bonдов, kolikor le moremo. In baš zdaj moramo tudi poskrbeti za rezervo denarja, ki nam bo potrebna po vojni. Vojnohranilni bondi so pripomoček za oboje. Vsa posestani dolar, ki ga vložite v vojne bonde, se vam povrne in prinese vam obresti čim bo vojna končana in ko bodo vojni bondi dosoreli. Razpolagali boste s tem denarjem za gradnje novega poslopja ali nove ograje, za nabavo novih strojev ali nakup živine. Ta denar vam bo potreben—začnite hraniti takoj. Kupujte vojne bonde! Še danes pojdite v najbližnjo banko, na pošto ali v kreditni zavod in zaklenite svoj denar v vojne bonde, ki bodo vaša rezerva za čas miru. . . Kupujte vojne bonde!

Sponsor: SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA IN PROSVETA.

GUSARJI

(Les Flibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

S tem je bilo med njima vse dogovorjeno. Nikdar več se nista menila o zadevi. V knjigi usode je bilo zapisano, da se Ludvik nikdar ne loči od svojega prijatelja in kapitana, ne v življenju, ne v smrti. Ko odhaja Tomaž Jagne na ameriške otoke, da iznova išče novih priložnosti in doživljajev, pojde z njim tudi poročnik in prijatelj Ludvik Guenole, in tako bo ostalo, kakor dolgo je obema usojeno življenje.

43

Drugo jutro pričanja Ludvik Guenole, kakor je storil že tolikokrat, pripravljati vse potrebno na "Lepi podlasici". Četudi ne pozablja ničesar, najmanj pa na to, da vpiše v imenik moštva vse svoje stare dečke, same prefrigate, pogumne in podjetne možake, mora Ludvik postopati vključno temu zelo previdno in premišljeno, da se zadeva po mestu ne izve prebrano. Sedaj, ko je nastopil splošen mir, bi odprava korzarske ladje gospodom na admiraltu dala morda tudi preveč misliti. S temi gospodi se pa Tomaž in Ludvik nič kaj rada ne razgovarjata, dokler ne dobijo pravih in pravovojnih papirjev po posredovanju gospoda de Ogerona, da se smeta sprehajati po vseh morjih in voziti pri tem s seboj dvajset osemnajststuntnih topov, praharno polno dobrih krogel, dvojno vlitih, in z okroglimi, dobro zaprtimi sodčki strelnega prahu.

V Saint Malo zato nikdo ne izve za ta sklep. Edino Juana izve tajnost iz korzarjevih ust. Pri njej pa je tajnost dobro shranjena, saj je ne more nikomur izdati. Guenole seveda ni izdal niti besedice, niti napram svojim staršem, dasi mu je bilo prav težko, saj je bil ljubeznjiv in dober sin, kakor jih je danes že malo, v teh pokvarjenih časih. Najeti dečki so imeli najstrožje povelje, da ne smejo nikomur črhiniti besedice, sicer je najemna pogodba neveljavna. Če je torej le kdo črhnil kdaj besedico, je skrbno pazil, da je bilo na štiri oči in pri zaprtih vratih. Tako se vest ni razširila, marveč je utonila v raznih vrčih vina. Plemiči, gospodarji ali armatorji niso za tajnost izvedeli.

Stari Malo in Perina nista prenehala ljubiti svojega izgubljenega sina, kakor nekoč starši svetopisemskega sina niso izgubili ljubezni do njega, ko je bil daleč od njih na potovanju, kakor pravi evangelij.

Le da Perina in Malo nista imela pojma, da se pripravljata Tomaž zopet na takšno dolgo in opasno potovanje in da ga ne bi mogla zadržati nobena očetovska ali materinska kretnja. Zato živita v svojih štirih stenah in sta prepričana, da se bo njun sin že kdaj odkril na one proklete babince, in da se bo na to pojavil na svojem domu in prosil za oproščenje. To oproščenje mu bosta tudi brez odloge dovolila in ga objela in poljubila, kakor pravega ljubljeneega sina.

Tako sta prepričana. Pozneje seveda sta se zelo kesala, da nista imela boljše oči in ostrejšega uma. Kajti Tomaž je zelo trpel zaradi svoje osamelosti in zaradi mrkega obnašanja vsega mesta in en sam dokaz ljubeznivosti in poslušanja bi ga bil zopet in za vedno priklenil na drago mu maloneško domovino, vključno vsej moči čarovnice. Toda tega dokaza ni bilo od nikoder.

Le Mina, ki je neprestano prežala na svojega brata in na ono zamorsko vlačugo, kakor je imenovala Juano v znak sorodstvenih stikov z njo, je nekje zavohala, kaj se pripravlja. Dekleta, ki jim je dajala od svoje stare šare razne trakove, robčke in slično, so ji prinisale na ušesa, da je vitez Danyan prodal "Lepo

podlasico" Tomažu in da jo sedaj Ludvik spravlja v red. Vse to so dekleta izvedela od svojih fantov, ki so bodisi matrozi ali pa Danyanovi nastavljeni ali pa pisarji pri notarju, kjer se je delala kupna pogodba. Vsled raznih poročil, ki jih je tako zbrala, Mina ni dvomila, da bo njen brat-korzar kmalu odpotoval, in lahko bi bila opozorila svoje starše. Vključno svoji nezmanjšani jezi na Tomaža bi bila to tudi storila, da ni nekega dne, ko je prišla skozi ulico med obema trgovinama, na svoje največje začudenje prišla mimo lepe, baš dogotovljene zgradbe, prave palače, na koje krovu so zidari baš zasidili lep mlaj in nekaj vencev. Misli je, da jo same jeze zadene kap, ko je na svoje povpraševanje izvedela, da je ta zgradba baš isti dan spremenila svojega lastnika, in da novi kupec ni nikdo drugi, ko sam plemeniti gospod Jagne, ki je za hišo plačal v gotovini štiri tisoč zlatnikov, lepo vsotico, nad katero so zijala kar usta odpirala.

Vsa iz sebe je ljubosumnica torej razmišljala: "Ta baba, ta vlačugarska zamorka se bo torej šopirila po palačah! Jaz bom morala gledati, kako se ona šopiri, ta trikrat rogati bedak Tomaž me bo pa še nadalje gledal postrani! Naj ga raje danes ko jutri vzame vrag na proklete fregate, naj odide tako daleč, da ne bom slišala nikdar več ničesar o njem!"

Na to se Mina takoj zaobljubi in obeta Ljub Gospej Dobre pomoči šestnajst funtov težko voščeno svečo pod pogojem, da Tomaž in Juana nikdar skupaj ne prestopita praga te novozgrajene palače.

Vsled tega, se pa tudi Mina nikakor ne odloči, da bi povedala staršem le besedi o tem, kar ve, da se namreč Tomaž odpravlja. Malo, Perina, Bertram in Jerna in tudi najmlajši Jan, ki se je pravkar vrnil iz dolge vožnje iz Istočne Indije, zato do zadnjega dne ne sumijo niti najmanj o bližnjem odhodu svojega brata. Zato tudi ni nobenega poizkusa, ki bi nameraval ta odhod preprečiti ali pa vsaj storiti, da je manj oster, sovražen, grenak.

Za potovanje določeni dan se že bliža. Le teden dni je še do njega. Ludvik Guenole je po ves dan na krovu fregate, da se prepriča, da ne manjka niti najmanjši kos lesa in da je vse v najlepšem redu. Tomaž je določil, da odrijejo na dan svete Barbare, zaščitnice kanonirjev in drugih ljudi, ki radi vohajo strelni prah. Ta dan je četrty december. Tega leta je patel baš na nedeljo.

Devet dni poprej, v petek 25. novembra, si je Tomaž ogledal svojo "Lepo podlasico" od vrha do dna in se na to vrača v družbi Ludvikovi iz luke v mesto. Ko izstopita na Starem jazu, se obrneta proti izpadnim vratom v Križevniški bastiji. Tako stopata ob obzidju, počasi, kakor ljudje, ki se jim ne žuri. Med razgovorom mu Tomaž pripoveduje, kakšno mu je stрупena Mina še včeraj zagodila: Ali se ti ni priplazila za Juano in ji izlila cel škauf umazane vode v hrbet, da ji je novo svilen obleko vso izkvarila?

Ludvik Guenole molče zmaje z glavo in pogleda v tla. Kakor da konča ta razgovor in vse skupaj, zamahne Tomaž z roko po zraku kakor s sabljo in reče:

"Kaj za to? Ta prokleta Mina mi danes ni nič več in njena prismojena jeza me pusti hladnega, saj sem ti že rekel: Danes nisem več Trublet in odslej sploh nisem nič drugega več, ko samo Jagne. Čni so me zatajili, jaz zatajim sedaj njih! Če ti je kaj do mene, me s tem imenom ne poklič več in njih ne omeniš!"

(Dalje prihodnjič.)

Sirene tulijo...

A. Roimanc

I

Razjarjen gre domov, ves rdeč v obraz. Tudi drugi se razidejo, razmišljajo o Jožetovih besedah. Sedaj spoznajo, da je imel Jože prav. Kdo bo govoril, če se bodo zanašali drug na drugega, če se bodo vsi skrivali za hrbte svojih tovarišev. Kajti zaščita samo svojega jaza, je velika lastnost hlapcev.

Človek je strahopetnež in skuša na škodo svojih tovarišev pridobiti košček kruha.

Mislijo, misli pa jih pečejo, da ne morejo molčati. Kadar se čuti človek krivega, takrat mora govoriti, da premoti samega sebe.

"Jože je imel prav, sami smo krivi, ker nismo odprli ust." "Seveda je imel prav, vsi bi morali govoriti, saj je šlo za nas vse. Pa smo zajci in se bojimo ravnatelja, kakor bi bil ne vem kaj. Dokler so sami med sabo, bi govorili vsakdo za dva, ko pa pride čas, umolknejo vsi."

"Saj to je ravno: Le poglej, kakšni so Miha, Franc, Mrlakov

in drugi. Kakšne gobce imajo, o vsem govorijo, pravice delavstva so jim vedno na jeziku, a ko pride čas, tedaj molčijo."

"V krčmi pri vinu bi vsak govoril."

"In na dvorišču, kadar smo sami."

"Pa še takrat tiho, da ga ne sliši kdo iz pisarne."

"Vraga, da moramo imeti take ljudi. Se pred samim seboj se skrivajo za hrbet svojih tovarišev."

Dokler ne bo poiskal človek moči v sebi, bo vedno slabši."

"Ah, procenite nam bi morali dati..."

Ob tej misli se ustavijo vsi, računajo, koliko bi zaslužili na teden poleg svoje redne plače. Se vedno ne zneso sto dinarjev, pa je vendarle nekaj. Nekaj je tudi tako, laže bodo živeli, morda bo ostalo tudi kaj za obleko.

Tone zavije v hrib k dekletu. Sreče mu je veselo, da bi zavriškal, usta mu gredo na smeh, misli se mu pade po glavi, da druga drugo izpodrivajo. On pa, kot bi hotel ujeti, hiti z velikimi koraki po prsteni steni, da je že

Hitler deli vojne kričice...

ves rdeč v obraz in bi ga mimoidoči človek začudeno pogledal: kam neki se mu tako mudi? In hipoma obstane ob cvetoči rastlini. Odrta jo, da sam ne ve zakaj, in že se pože naprej, da se ob studencu, ki se vije v dolino med hriboma, zopet ustavi in strmi v kristalno vodo.

Kmalu se mu zasveti nasproti rdeča ruta. Oči mu zagore:

"Franca je..."

Že se ustavita oči v oči.

"Franca, moja draga."

Privije jo k sebi, v njena usta vsesa svoja, da obema zagori kri v žilah.

"Franca, moja draga."

Tedaj obstane, pogled široko upri v njo.

"Ti si jokala?..."

"Doma sem povedala vse."

"Pa...?"

Oče je ves divji in preklinja mi rojstvo, mati pa joka ter me molče pogleduje. Ah, ta pogled je hujši kot ves njen jok in vsa kletev očetova, ta njen pogled že v dušo, da trepečem pred njim.

"Danes te zaslabim in potem bo vse dobro. Čez kak mesec se poročiva. Sedaj bomo delali preko ure in bom zaslužil, da si bom lahko prihranil za prvo silo. Potem... no ja, bo že, saj sva zdrava in pa rada se imava, Franca."

Nežno jo objame in poljubi.

Napotita se proti njenemu domu in kmalu stojita na pragu nizke hiše. Tonetu postane malo tesno, ko stopi noter.

"Dober večer," pozdravi hripavo.

Oče zakolne, tiho sicer, pa vendar ga čuje Tonetovo uho, mati ga očitačo pogleda, da povesi Tone oči, odzdravi nobeden.

Franca tiho zajče, Tonetu je nerodno kakor še nikoli.

"Malo sem prišel pogledat sem gori na grič."

"Hudiča, da bi se ti noga posušila, ko si prvič stopil sem gori."

"To so ti strahopetci, nobeden si ni upal reči ravnatelju za pro-

cente. Lahko bi zaslužili nekaj dinarjev več na dan, poznalo bi se vsem."

Žena se obrne proč, kajti zoprni ji je duh po žganju, zoprne pa so ji tudi njegove besede, ki jih tako počasi izgovarja in se mu nerodno zatikajo tam neke v ustih. Vselej se mu zatika je-

Mati si obriše oči, Franca zastoka obupno.

Tedaj zakolne Tone v svojem srcu.

"No ja, kaj bi iskal nepotrebnih besed, ko veste že vse. Nekaj vam je razodela Franca, drugo vam povem jaz. Čez dober mesec se bova poročila, če dovolite ali ne."

"Poslušaj me, fant. Če bi ne bilo tako, nikoli je ne bi dal tebi, fabriškemu, že vem, kako je z vami. Tako pa jaz nimam besede, naredi sam, da bo prav."

Stopi na prag, pogleda v nebo in se zgubi nekam v noč.

V sobi postane tiho, nihče ne najde besed, da bi prekinil molk.

"Nazadnje reče mati: "Večerjo ti bom skuhala, gotovo si lačen."

Stara ženica se umiri, nič več ne gleda Toneta tako očitačo.

Ta pa noče čakati, preveč tesno mu je v sobi, zato hoče zraka, hoče biti daleč stran, sam v noči, da si umiri dušo.

"Iti moram, doma me čaka jo."

"Zakaj si šel tako hitro od nas," ga vpraša Franca, ko sta sama na stezi med njivami.

"Kaj si bo mislila mati o tebi, saj se prav za prav še nismo nič domenili."

"Vse, kar je bilo treba, drugo se bova sama..."

Tedaj pa zapluje v njem.

"Pusti besede, dovolj jih je za danes, saj me od njih bole možgani, kot bi me kdo s kolom tepel po glavi. Daj, da čutim plamen tvoje krvi, objami me, da mi tesnoba izginje iz duše."

Franca se privije k njemu, da čuti oblike njenega telesa in mu v vzburjenju vztrepčejo živci, vsesa se v njena rdeča usta, ona pa se v omotici nagne nazaj.

Prav tedaj pripoveduje Poljanec svoji ženi, ka ležita v postelji.

"To so ti strahopetci, nobeden si ni upal reči ravnatelju za pro-

zika, kadar mu žganje omoti možgane.

Kljub temu, da ga žena ne poslušala, govori dalje: "Jutri, pravijo, da bodo izbrali nekatere, ki naj bi šli k ravnatelju in mu rekli za procenite."

Tedaj se oglasi žena: "To ti povem, ne vtikaj se v to reč, naj drugi izpeljejo, ki jim je več do tega. Pri nas bomo že živeli, saj smo, hvala bogu, precej pridelniki. Bog ne daj, da te odpuste..."

"Nisem tako neumen, ne, da bi segal z roko v ogenj. Jaz že vem, kaj delam. Ko sem bil na Ruskem..."

Govori še dolgo v noč, ker ne more spat.

Tudi drugi ne morejo, Kovac, Trček, Miha... o, vsi bde in misli jih grizejo.

Kovac posluša ženo, ki pokaljuje z votlim glasom. Ob vsakem njenem kašlju ga zaboli srce.

"Moj bog, koliko časa še, eno leto, dve? In potem? Otroci so še majhni, kdo bo skrbel zanje? Kaj res ni rešitve zanje, kaj ni sredstva, ki bi izlečilo njena pljuča? Pa pravijo, da je jetika ozdravljiva bolezen. Seveda je, samo denar mora človek imeti, da podkupi smrt, denar mora imeti, pa si kupi zdravje in moč. Tako pa, ah, umri, saj se ne bo poznalo na svetu prav nič, ko te ne bo. Umri človek, ker niš mal denarja, da bi podkupil smrt."

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

DEKLETA—za zavijanje radio delov; prijazno delo. Dobra plača. Izkušnje se ne zahteva. Vgrajajte Mr. Jimiesona WALKER-JIMESON Inc., 311 So. Western Ave.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podprajte svoj list!

KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$2.50

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k oni naročnik. List Prosveta stane na vsa enaka, za člano ali nečlano \$3.00 za eno leto naročnine. Kar pa člani še plačajo pri zasemanju \$1.20 za tednik, se jim še prijeto k naročninu. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. državo in Kanado \$5.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 3.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 5.00	2 tednika in 11.00
3 tednika in 7.00	3 tednika in 15.50
4 tednika in 9.00	4 tednika in 20.00
5 tednikov in 11.00	5 tednikov in 24.50

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2557 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naziv _____

Ustavite tednik in ga priploite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Send your contribution with this coupon

The National Foundation for Infantile Paralysis, Inc.
120 Broadway, New York 5, N. Y.

Here is my contribution to the fight against Infantile Paralysis.

NAME _____

ADDRESS _____

CITY _____

STATE _____

Amount of my contribution: \$ _____

